

e-ISSN 3083-6018

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: економіко-правові проблеми

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Агропромисловий сектор як потужний чинник зміцнення економіки України

Вадим В. Харчук ¹ *

¹ Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень Імені В. К. Мамутова Національної академії наук України» (Україна). Здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Доктор філософії» (PhD) відділу проблем модернізації господарського права та законодавства.

* Автор-кореспондент, e-mail: vadim2890tdk@gmail.com

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

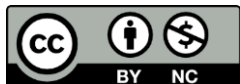
Дослідницька

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.9.16](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.9.16)

Авторське право

© 2025 автора

Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

Стаття присвячена комплексному дослідженню ролі агропромислового комплексу як стратегічного чинника зміцнення економіки України в умовах сучасних викликів. Мета статті полягає у комплексному аналізі ролі агропромислового сектору як чинника зміцнення економіки України, визначенні сучасних викликів та проблем його розвитку, а також обґрунтуванні перспектив підвищення ефективності функціонування АПК у контексті посилення його впливу на економічне зростання та забезпечення сталого розвитку держави. Досліджено структуру та економічний потенціал АПК, визначено його вплив на формування ВВП та експортний потенціал країни. Охарактеризовано основні проблеми розвитку агропромислового сектору, зокрема, наслідки військової агресії, технологічну відсталість, екологічні виклики, кадрові забезпечення та обмежену ефективність державної підтримки. Розглянуто особливості державної політики підтримки та регулювання АПК, а також процеси євроінтеграції в аграрному секторі. Обґрунтовано перспективні напрями розвитку АПК, які включають впровадження сучасних технологій, розвиток органічного виробництва, цифровізацію, підвищення доданої вартості сільськогосподарської продукції, розвиток сільських територій, залучення інвестицій та підвищення конкурентоспроможності. Визначено стратегічні пріоритети повоєнного відновлення агропромислового сектору України, зокрема: удосконалення законодавства щодо ринку землі з посиленням механізмів захисту прав власників та розробка правових механізмів відновлення деокупованих сільськогосподарських територій; створення ефективної системи страхування сільськогосподарських ризиків та розробка законодавчих актів щодо «зеленого» відновлення; вдосконалення нормативно-правової бази щодо стимулювання інноваційної діяльності та законодавче забезпечення впровадження цифрових технологій; завершення гармонізації законодавства у сфері стандартизації та сертифікації відповідно до вимог ЄС; законодавче посилення спроможності органів державного управління АПК та реформування системи аграрної освіти для підготовки кадрів з новими компетенціями.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

агропромисловий комплекс, національна економіка, сільське господарство, продовольча безпека, військова агресія, експортний потенціал, євроінтеграція, інноваційний розвиток, органічне виробництво, цифровізація, точне землеробство, державна підтримка, конкурентоспроможність, сталий розвиток, повоєнне відновлення.

e-ISSN 3083-6018

SOCIAL DEVELOPMENT: Economic and Legal Issues

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

The Agro-Industrial Sector as a Powerful Factor for Strengthening the Economy of Ukraine

Vadym Kharchuk ¹ *

¹ State Institution "V. K. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine" (Ukraine). PhD Candidate at the Department of Modernizing Commercial Law and Legislation.

* **Corresponding Author**, e-mail: vadim2890tdk@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.9.16](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.9.16)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The article is devoted to a comprehensive study of the role of the agro-industrial complex as a strategic instrument for strengthening Ukraine's economy in the face of modern challenges. The purpose of the article is to comprehensively analyze the role of the agro-industrial sector as a factor in strengthening Ukraine's economy, identify current challenges and problems in its development, and justify the prospects for improving the efficiency of the agro-industrial complex in the context of strengthening its impact on economic growth and ensuring the sustainable development of the state. The structure and economic potential of the agro-industrial complex are examined, and its impact on GDP formation and the country's export potential is determined. The main problems of the agro-industrial sector's development are characterized, particularly the consequences of military aggression, technological backwardness, environmental challenges, staffing issues, and the limited effectiveness of state support. Features of state policy for supporting and regulating the agro-industrial complex are discussed, as well as European integration processes in the agricultural sector. The article substantiates promising directions for developing the agro-industrial complex, which include the implementation of modern technologies, development of organic production, digitalization, increasing the added value of agricultural products, rural development, attracting investment, and improving competitiveness. Strategic priorities for the post-war recovery of Ukraine's agro-industrial sector are defined. Strategic priorities for the post-war recovery of Ukraine's agro-industrial sector have been identified, in particular: improving legislation on the land market with stronger mechanisms to protect the rights of owners and developing legal mechanisms for the restoration of de-occupied agricultural territories; creating an effective system of agricultural risk insurance and developing legislation on "green" recovery; improving the regulatory framework for stimulating innovation and providing legislative support for the introduction of digital technologies; completing the harmonization of legislation in the field of standardization and certification in accordance with EU requirements; legislatively strengthening the capacity of state agribusiness management bodies and reforming the agricultural education system to train personnel with new competencies.

KEYWORDS

agro-industrial complex, national economy, agriculture, food security, military aggression, export potential, European integration, innovative development, organic production, digitalization, precision farming, state support, competitiveness, sustainable development, post-war recovery.

1. Вступ

Агропромисловий комплекс України традиційно займає провідне місце в економіці, забезпечуючи продовольчу безпеку та економічне зростання. В умовах глобальних викликів, таких як пандемія, кліматичні зміни та військова агресія, його роль набуває особливого значення. АПК формує значну частку ВВП, створює робочі місця, розвиває експорт і сприяє надходженню валютних коштів. Родючі землі України, що охоплюють 42 млн га, є потужною основою для розвитку галузі. Проте війна спричинила втрату частини сільськогосподарських угідь, руйнування інфраструктури та порушення логістики. Крім цього, галузь стикається з кліматичними викликами, потребує модернізації та підвищення конкурентоспроможності. Ускладнення експорту також негативно впливає на економіку країни. Попри це, АПК залишається ключовим сектором, що може сприяти швидкому відновленню економіки. Повоєнна трансформація аграрного сектору має стати основою сталого розвитку України. Важливим завданням є розробка комплексної довгострокової програми модернізації агропромислового комплексу, спрямованої на підвищення продуктивності, ресурсоефективності та конкурентоспроможності галузі. Дослідження сучасного стану та викликів АПК допоможе розробити ефективну державну політику. Це сприятиме розвитку сільських територій та підвищенню рівня життя населення. Україна має потенціал стати лідером на світовому аграрному ринку. Раціональне використання ресурсів та інноваційні технології забезпечать сталий розвиток. Тому дослідження перспектив АПК є актуальним та практично значущим.

2. Огляд літературних джерел

Проблематика розвитку агропромислового комплексу України та його впливу на національну економіку знаходиться у фокусі досліджень багатьох вітчизняних науковців. Проблематика розвитку агропромислового комплексу України як чинника зміцнення національної економіки знаходиться у фокусі уваги багатьох вітчизняних науковців. Різні аспекти функціонування та розвитку АПК розглядаються в численних працях, які формують потужну теоретичну та емпіричну базу для подальших досліджень. Безуглий О. М., Колеснік В. В. та Соколенко А. В. у своїй науковій роботі «Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємств агропромислового комплексу України» досліджують питання формування ефективного організаційно-економічного механізму функціонування підприємств АПК, звертаючи увагу на необхідності системного підходу до розвитку галузі [1]. Жук М. В. та Пацарнюк О. В. у дослідженні «Напрями удосконалення інституційної інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності агропромислових підприємств України» зосереджуються на аналізі інституційної складової зовнішньоекономічної діяльності агропромислових підприємств та розробці пропозицій щодо її вдосконалення в контексті євроінтеграційних процесів [2]. Купріна Н. М. у дослідженні «Трансформація діяльності сільськогосподарських підприємств в контексті стабілізації агропромислового виробництва та забезпечення розвитку суб'єктів національної економіки України» розглядає процеси трансформації сільськогосподарських підприємств як ключового елемента стабілізації агропромислового виробництва та забезпечення розвитку національної економіки [5]. Пасічник Ю. у дослідженні «Оцінка економічного потенціалу агропромислового комплексу України» здійснює комплексну оцінку економічного потенціалу АПК та визначає можливості його використання для зміцнення економіки держави [7]. Рябініна Н. О. у науковій роботі «Пріоритетні напрями стимулювання розвитку агропромислової сфери України» визначає ключові напрями державної політики щодо стимулювання розвитку агропромислової сфери та розробляє пропозиції щодо її вдосконалення [8]. Шацька З. Я. та Ряска М. В. у дослідженні «Економіка підприємств агропромислового комплексу України в умовах військового екоциду» зосереджуються на аналізі функціонування підприємств АПК в умовах військової агресії та розробці пропозицій щодо їх адаптації до нових реалій [11]. Водночас попри значний науковий доробок, питання ролі АПК як чинника зміцнення економіки України в умовах сучасних викликів потребує подальшого вивчення та систематизації.

3. Постановка завдання

Метою даного дослідження є комплексний аналіз ролі агропромислового сектору як чинника зміцнення економіки України, визначення сучасних викликів та проблем його розвитку, а також обґрунтування перспективних напрямів підвищення ефективності функціонування АПК у контексті посилення його впливу на економічне зростання та забезпечення сталого розвитку держави.

4. Методи та матеріали

У дослідженні використано комплекс методів, що забезпечують системний аналіз сучасного стану та перспектив розвитку агропромислового комплексу України. Теоретичною основою слугували наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, аналітичні огляди міжнародних організацій (FAO, OECD, Світового банку), а також законодавчі й нормативно-правові акти, що регулюють функціонування аграрної сфери.

Емпіричну базу дослідження склали статистичні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Національного банку України, профільних асоціацій та міжнародних баз даних (Eurostat, FAOSTAT). Для аналізу сучасних тенденцій використано показники динаміки виробництва основних видів сільськогосподарської продукції, структури експорту та імпорту, рівня інвестиційної активності та індексу конкурентоспроможності аграрного сектору.

5. Результати та обговорення

Агропромисловий комплекс України являє собою складну багатогалузеву систему, яка включає сільськогосподарське виробництво, переробну промисловість, виробництво засобів виробництва для сільського господарства, а також інфраструктуру, що забезпечує заготівлю, зберігання, транспортування та реалізацію продукції [9]. Оцінюючи структуру АПК, необхідно зазначити, що сільське господарство є базовою ланкою, на яку припадає приблизно 60% загального обсягу виробництва, переробна промисловість становить приблизно 30%, а решта припадає на обслуговуючі галузі та інфраструктуру [7]. В сільському господарстві України традиційно виділяють рослинництво, яке забезпечує близько 70% сільськогосподарської продукції, та тваринництво, частка якого становить приблизно 30% [3].

Аналізуючи динаміку виробництва основних видів сільськогосподарської продукції, спостерігається загальна тенденція до зростання обсягів виробництва зернових та зернобобових культур, соняшнику, сої, ріпаку, які є основними експортними культурами України [10]. Зокрема, до початку повномасштабного вторгнення Україна входила до топ-5 світових експортерів зернових культур із валовим збором понад 100 млн тон. Водночас спостерігається зниження виробництва продукції тваринництва, особливо у сфері скотарства та свинарства, що пов'язано з низькою рентабельністю цих галузей, значними виробничими витратами та конкуренцією з боку імпортової продукції [4].

Інвестиційна привабливість агропромислового комплексу України базується на унікальних природних ресурсах, зокрема, наявності близько 42 млн гектарів сільськогосподарських угідь, серед яких понад 32 млн гектарів ріллі [6]. Україна володіє приблизно третинною світових запасів чорноземів, що створює потужну основу для розвитку сільського господарства. До повномасштабного вторгнення сукупний обсяг інвестицій в АПК України щорічно становив близько 2-3 млрд доларів США, з яких значна частка припадала на прямі іноземні інвестиції [1]. Проте з початком повномасштабної війни в лютому 2022 року спостерігалось значне скорочення інвестицій через підвищені ризики ведення бізнесу, логістичні проблеми та загальну економічну нестабільність [11].

Військова агресія завдала значних втрат агропромислому сектору України. За різними оцінками, під тимчасовою окупацією або в зоні активних бойових дій опинилося від 20% до 30%

сільськогосподарських угідь, що призвело до суттєвого зменшення посівних площ [5]. Зазнала руйнувань сільськогосподарська інфраструктура, включаючи складські приміщення, елеватори, логістичні об'єкти, що ускладнило зберігання та транспортування продукції. Особливо критичною стала блокада морських портів, через які традиційно здійснювалося близько 70% українського аграрного експорту. Внаслідок цього аграрії зіткнулися з проблемою збуту продукції, що призвело до накопичення запасів та падіння внутрішніх цін на сільськогосподарську продукцію. Додаткових витрат потребувало розмінування угідь та відновлення зруйнованої інфраструктури [2].

Попри значні труднощі, спричинені війною, агропромисловий сектор продовжує відігравати ключову роль в економіці України, забезпечуючи суттєву частку у формуванні ВВП країни. До початку повномасштабного вторгнення частка АПК у структурі ВВП становила приблизно 10-12%, а з урахуванням суміжних галузей – до 20% [8]. В умовах війни, коли багато промислових підприємств зупинили або суттєво скоротили виробництво, частка аграрного сектору у ВВП зростає, підкреслюючи його стабілізуючу роль для економіки в кризовий період. Агропромисловий комплекс забезпечує значну частину валютних надходжень до державного бюджету, що особливо важливо в умовах обмеженого доступу до зовнішнього фінансування та необхідності підтримки курсу національної валюти. Експортний потенціал агропромислового комплексу України є одним із найбільших у світі завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам та високій родючості ґрунтів [10]. До початку повномасштабної війни Україна експортувала агропродовольчої продукції на суму понад 27 млрд доларів США щорічно, що становило близько 40% загального експорту країни. В умовах війни, незважаючи на логістичні обмеження та блокаду морських портів, Україна продовжує експорт сільськогосподарської продукції, хоча й у менших обсягах, використовуючи альтернативні маршрути через західний кордон та дунайські порти. Важливим кроком для відновлення експортного потенціалу стала «зернова ініціатива», яка дозволила частково розблокувати морські порти для експорту зернових та олійних культур [7].

Незважаючи на суттєвий прогрес у впровадженні сучасних технологій у великих агрохолдингах, значна частина агропромислового комплексу України характеризується технологічною відсталістю порівняно з розвиненими країнами. Це проявляється в недостатньому рівні механізації та автоматизації виробничих процесів, обмеженому використанні сучасних технологій точного землеробства, недостатньому розвитку зрошувальних систем [4]. Застаріла матеріально-технічна база призводить до збільшення витрат, зниження продуктивності праці та якості продукції. Особливо гостро проблема технологічної відсталості стоїть перед малими та середніми сільськогосподарськими підприємствами, які мають обмежені фінансові ресурси для модернізації виробництва. В умовах війни проблема технологічної модернізації галузі загострилася через обмежений доступ до фінансових ресурсів та підвищені ризики інвестування [11].

Агропромисловий сектор України стикається з серйозними екологічними викликами, які потребують невідкладного вирішення для забезпечення сталого розвитку галузі. Серед основних екологічних проблем варто відзначити деградацію ґрунтів внаслідок нераціонального землекористування, зокрема, порушення сівозмін, надмірного використання мінеральних добрив та пестицидів, а також ерозійні процеси [3]. Значними проблемами також є забруднення водних ресурсів сільськогосподарськими стоками, викиди парникових газів від тваринництва та сільськогосподарської техніки, а також зменшення біорізноманіття через монокультурне виробництво та знищення природних екосистем. В умовах кліматичних змін, які проявляються в підвищенні середньорічних температур, збільшенні частоти екстремальних погодних явищ (посухи, зливи, заморозки), виникає необхідність адаптації сільськогосподарського виробництва до нових кліматичних умов. Це вимагає впровадження кліматично-розумних технологій, розвитку зрошувальних систем, використання посухостійких сортів культур та загального підвищення стійкості агроєкосистем [10].

Кадрове забезпечення та інноваційний розвиток залишаються ключовими викликами для АПК України. Попри наявність аграрної освіти, галузь відчуває дефіцит кваліфікованих фахівців, особливо у сфері технологій та управління. Відтік населення до міст і за кордон ускладнює

забезпечення підприємств робочою силою [9]. Війна загострила проблему через мобілізацію працівників та вимушену міграцію. Інноваційний розвиток стримується нестачею інвестицій, слабкою співпрацею науки й бізнесу та нерозвиненою інфраструктурою. Цифрова трансформація потребує не лише фінансування, а й підготовки персоналу для впровадження нових технологій [1].

Державна політика підтримки та регулювання агропромислового сектору України реалізується через систему правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування та розвитку галузі. Основними механізмами державної підтримки АПК є бюджетне фінансування програм розвитку сільського господарства, пільгове кредитування сільськогосподарських виробників, податкові пільги, державні закупівлі сільськогосподарської продукції, а також підтримка страхування сільськогосподарських ризиків. Зокрема, бюджетне фінансування спрямовується на підтримку тваринництва, рослинництва, садівництва, виноградарства, органічного виробництва, розвиток фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації [5]. Важливим елементом державної підтримки є також часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що дозволяє знизити вартість кредитних ресурсів для сільськогосподарських виробників. Ефективність державних програм підтримки АПК в умовах війни обмежена через скорочення фінансування та переорієнтацію ресурсів на оборону. Водночас уряд запровадив низку заходів для підтримки галузі, зокрема спрощення процедур, пільгове кредитування, податкові пільги та програму «єРобота» для розвитку бізнесу [8]. Проте масштаби підтримки залишаються недостатніми для подолання наслідків війни. Необхідно вдосконалювати механізми державної допомоги, зокрема спрощувати доступ до фінансування, стимулювати інвестиції в інфраструктуру та розвиток інновацій [1].

Нормативно-правова база регулювання агропромислового комплексу України включає закони, постанови Кабінету Міністрів, накази міністерств та інші нормативно-правові акти, які визначають правові, економічні та соціальні основи функціонування галузі [9]. Ключовими законодавчими актами є Земельний кодекс України, Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України», Закон України «Про фермерське господарство», Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію», Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», а також закони, що регулюють ринок землі, якість та безпечність харчових продуктів, захист прав споживачів та інші аспекти функціонування АПК [2]. Важливою подією в розвитку нормативно-правової бази стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення», який з 1 липня 2021 року відкрив ринок землі в Україні. Однак, незважаючи на значну кількість нормативно-правових актів, законодавча база потребує подальшого вдосконалення та гармонізації з міжнародними стандартами, особливо в контексті євроінтеграційних процесів [7].

Євроінтеграція агропромислового комплексу України відкриває нові ринки, але потребує комплексної адаптації національної системи агровиробництва до високих стандартів ЄС. Угода про асоціацію між Україною та ЄС, що набула чинності у 2017 році, передбачає створення зони вільної торгівлі та гармонізацію законодавства [8]. Українські аграрії отримали доступ до безмитного експорту окремих товарів у межах тарифних квот, які щорічно переглядаються. Наприклад, у 2023 році Україна отримала збільшені квоти на мед (6 тис. тонн), м'ясо птиці (70 тис. тонн) та зернові культури. Адаптація законодавства передбачає приведення нормативної бази у відповідність до регламентів ЄС [2], зокрема впроваджено вимоги НАССР (Регламент ЄС № 852/2004) щодо безпечності харчових продуктів, а Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва» (2018) гармонізує національні стандарти з Регламентом ЄС № 2018/848. Окрім нормативно-правової бази, адаптації потребують виробничі процеси та технології, що мають відповідати Європейському зеленому курсу, який передбачає скорочення використання пестицидів на 50% та мінеральних добрив на 20%, а також інституційна спроможність (розвиток органів сертифікації, яких наявно лише 15 з необхідних 40-50), маркетингові стратегії з урахуванням екологічних вимог європейських споживачів та цифрові системи для інтеграції з європейськими платформами TRACES та RASFF. Успішна адаптація цих

елементів агропромислового комплексу може збільшити експортний потенціал галузі на 25-30% протягом найближчих 5 років [5].

Перспективи збільшення експорту залежать від здатності виробників відповідати європейським вимогам. Основними напрямками є збільшення експорту продукції з доданою вартістю (перероблені харчові продукти, органічна продукція) та розширення асортименту. Українські виробники вже постачають до ЄС понад 300 видів агропродукції [2]. Програми підтримки експорту, зокрема експортне кредитування та страхування, сприяють виходу нових підприємств на європейські ринки. Інтеграція у виробничі ланцюги ЄС передбачає залучення інвестицій, створення спільних підприємств та розвиток контрактного фермерства. Європейські інвестори зацікавлені у розвитку органічного виробництва, де Україна має значний потенціал (близько 500 тис. га сертифікованих органічних земель). Важливим є впровадження екологічних стандартів відповідно до Європейського зеленого курсу (Green Deal), що включає зменшення використання пестицидів на 50% до 2030 року та стимулювання екологічного виробництва [7].

Впровадження сучасних технологій є ключовим напрямом розвитку агропромислового сектору України. Точне землеробство, що включає GPS-навігацію, дистанційне зондування та моніторинг ґрунтів, дозволяє зменшити витрати ресурсів і підвищити врожайність. Використання дронів для моніторингу посівів та внесення добрив скорочує витрати на 20–30%. Інтернет речей (IoT) забезпечує автоматизований контроль за станом ґрунту, поливом і мікрокліматом теплиць, підвищуючи ефективність на 15–25% [10]. Автоматизація зменшує залежність від робочої сили та підвищує якість продукції. Органічне виробництво є перспективним напрямом, адже Україна має близько 500 тис. га сертифікованих органічних земель. Закон України «Про органічне виробництво» (2018) гармонізує стандарти з Регламентом ЄС № 2018/848. Вирощування органічних зернових, олійних і бобових культур забезпечує високу додану вартість, сприяючи зростанню експорту. Цифровізація та Big Data оптимізують управління агробізнесом. Використання електронних систем моніторингу та блокчейн-технологій забезпечує простежуваність продукції та підвищує довіру споживачів. Цифрові платформи дозволяють аграріям швидше адаптуватися до ринкових змін і підвищувати конкурентоспроможність [1].

Підвищення доданої вартості сільськогосподарської продукції сприяє зміцненню економіки через розвиток переробки, виробництво харчових продуктів та експорт готової продукції. Перехід від сировинного експорту до виробництва борошна, олії, кондитерських виробів тощо підвищує конкурентоспроможність. Органічне виробництво та продукти з географічним зазначенням формують преміальний сегмент ринку. Розвиток сільських територій включає модернізацію інфраструктури (транспорту, комунікацій, зв'язку), створення робочих місць у переробці, туризмі, сфері послуг [6]. Підтримка кооперації та малого бізнесу сприяє економічному зростанню регіонів. Залучення інвестицій потребує стабільного законодавства, захисту прав інвесторів, розвитку фінансових інструментів (аграрні розписки, страхування ризиків), а також державно-приватного партнерства у створенні елеваторів, логістичних центрів, іригаційних систем [9]. Підвищення конкурентоспроможності агросектору забезпечується зниженням собівартості, дотриманням міжнародних стандартів, покращенням логістики (елеватори, порти, залізничний транспорт) та впровадженням інновацій. Відновлення АПК у повоєнний період потребує реконструкції інфраструктури, розмінування земель, модернізації виробництва, забезпечення продовольчої безпеки та цифровізації. Інновації та стале зростання сприятимуть інтеграції України у світовий ринок [11].

6. Висновки

Агропромисловий комплекс України є ключовим сектором економіки, який відіграє стратегічну роль у забезпеченні продовольчої безпеки та економічного зростання країни. Незважаючи на значні виклики, спричинені військовою агресією, АПК продовжує функціонувати та забезпечувати суттєву частку у формуванні ВВП та валютних надходжень.

Проведений аналіз свідчить, що сільське господарство є базовою ланкою АПК, на яку припадає близько 60% загального обсягу виробництва, з переважанням рослинництва (70%)

над тваринництвом (30%). Висока родючість українських чорноземів, що охоплюють понад 32 млн гектарів ріллі, створює потужну основу для розвитку агропромислового сектору.

Військова агресія завдала значних втрат АПК, призвівши до втрати близько 20-30% сільськогосподарських угідь, руйнування інфраструктури та блокади морських портів. Попри це, аграрний сектор продемонстрував стійкість і продовжує забезпечувати економічну стабільність країни, а його частка у ВВП в умовах війни зростає.

Основними проблемами розвитку АПК є технологічна відсталість, екологічні виклики, пов'язані з деградацією ґрунтів та кліматичними змінами, дефіцит кваліфікованих кадрів, а також обмежена ефективність державної підтримки в умовах війни.

Перспективними напрямками розвитку АПК є євроінтеграція, впровадження сучасних технологій, зокрема точного землеробства, цифровізації та автоматизації, розвиток органічного виробництва, підвищення доданої вартості сільськогосподарської продукції, залучення інвестицій та розвиток сільських територій.

Для зміцнення економіки України агропромисловий комплекс потребує системної трансформації, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності, модернізацію виробництва, впровадження інновацій та забезпечення сталого розвитку. Цей процес потребує ефективної державної політики, гармонізації законодавства з європейськими стандартами та залучення інвестицій у розвиток галузі.

У контексті повоєнного відновлення агропромислового сектору необхідна суттєва модернізація законодавчої бази за такими стратегічними напрямками: у сфері земельних відносин – удосконалення законодавства щодо ринку землі з посиленням механізмів захисту прав власників та розробка правових механізмів відновлення деокупованих сільськогосподарських територій; у сфері підтримки виробництва – створення ефективної системи страхування сільськогосподарських ризиків та розробка законодавчих актів щодо «зеленого» відновлення; для інноваційного розвитку – вдосконалення нормативно-правової бази щодо стимулювання інноваційної діяльності та законодавче забезпечення впровадження цифрових технологій; у контексті європейської інтеграції – завершення гармонізації законодавства у сфері стандартизації та сертифікації відповідно до вимог ЄС; для інституційного забезпечення – законодавче посилення спроможності органів державного управління АПК та реформування системи аграрної освіти для підготовки кадрів з новими компетенціями.

References

1. Bezuglyi, O. M., Koliesnik, V. V., & Sokolenko, A. V. (2023). Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm zabezpechennia efektyvnogo funktsionuvannia ta rozvytku pidpriemstv ahropromysloвого комплексу України [Organizational and economic mechanism for ensuring the effective functioning and development of enterprises of the agro-industrial complex of Ukraine]. *Ekonomichniy visnyk Donbasu*, (2), 18–25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2023_2_5 (in Ukrainian)
2. Zhuk, M. V., & Patsarniuk, O. V. (2024). Napriamy udoskonalennia instytuttsiinoi infrastruktury zovnishnoekonomichnoi diialnosti ahropromyslovykh pidpriemstv Ukrainy [Directions for improving the institutional infrastructure of foreign economic activity of agro-industrial enterprises of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, (5). http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_5_12 (in Ukrainian)
3. Kozak, K. B. (2020). Dynamika ahropromysloвого vyrobnytstva v Ukraini: vyklyky staloho ekonomichnoho rozvytku [Dynamics of agro-industrial production in Ukraine: Challenges of sustainable economic development]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, (6), 10–16. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2020_6_4
4. Kozak, K. B. (2020). Dynamika intehrалnykh pokaznykiv rivnia stalosti ekonomiky Ukrainy ta ahropromysloвого комплексу v Ukraini [Dynamics of integral indicators of the sustainability level of Ukraine's economy and the agro-industrial complex]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky*, (3), 52–56. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apie_2020_3_11 (in Ukrainian)
5. Kuprina, N. M. (2023). Transformatsiia diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv v konteksti stabilizatsii ahropromysloвого vyrobnytstva ta zabezpechennia rozvytku subiektiv natsionalnoi ekonomiky Ukrainy [Transformation of agricultural enterprises in the context of stabilizing agro-industrial production and

- ensuring the development of Ukraine's national economy]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, 15(3), 39–47. http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2023_15_3_5 (in Ukrainian)
6. Matrosova, L. M. (2020). Problemy rozvytku ahropromysloвого комплексу Ukrainy yak napriam pidvyshchennia konkurentospromozhnosti ekonomiky [Problems of development of Ukraine's agro-industrial complex as a direction for increasing the competitiveness of the economy]. *Infrastruktura rynku*, (42), 83–90. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2020_42_16 (in Ukrainian)
 7. Pasichnyk, Yu. (2022). Otsinka ekonomichnoho potentsialu ahropromysloвого комплексу Ukrainy [Assessment of the economic potential of Ukraine's agro-industrial complex]. *Acta Academiae Beregsiensis. Economics*, (1), 34–47. http://nbuv.gov.ua/UJRN/aabere_2022_1_4 (in Ukrainian)
 8. Riabinina, N. O. (2024). Priorytetni napriamy stymuliuvannia rozvytku ahropromyslovoi sfery Ukrainy [Priority directions of stimulating the development of Ukraine's agro-industrial sphere]. *Prodovolchi resursy*, 12(22), 266–277. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pr_2024_12_22_28 (in Ukrainian)
 9. Savchenko, V. M., & Kononenko, L. V. (2023). Rozvytok i funktsionuvannia ahropromysloвого комплексу Ukrainy yak sotsialno-ekonomichnoi systemy [Development and functioning of Ukraine's agro-industrial complex as a socio-economic system]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriia: Ekonomika*, (15), 109–115. http://nbuv.gov.ua/UJRN/tavnve_2023_15_15 (in Ukrainian)
 10. Chub, A. V. (2021). Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku ahropromysloвого комплексу Ukrainy [Current state and trends in the development of Ukraine's agro-industrial complex]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*, (5), 34–43. http://nbuv.gov.ua/UJRN/priaev_2021_5_7 (in Ukrainian)
 11. Shatska, Z. Ya., & Riasca, M. V. (2024). Ekonomika pidpriemstv ahropromysloвого комплексу Ukrainy v umovakh viiskovoho ekotsydu [Economy of agro-industrial enterprises of Ukraine in conditions of military ecocide]. *Uspikhy i dosiahnennia u nautsi*, (1), 392–403. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sucachs_2024_1_34 (in Ukrainian)